

Spirit of Bosnia / Duh Bosne

An International, Interdisciplinary, Bilingual, Online Journal
Međunarodni, interdisciplinarni, dvojezični, online časopis

Bašta sljezove boje

Branko Ćopić

Muškarci obično slabo razlikuju boje, ali jedan takav neznajša u bojama kakav je bio moj djed, e, takvog je bilo teško naći. Njegov spektar svodio se na svega četiri osnovne boje, a ono ostalo-to nije ni postojalo ili se svodilo, u najmanju ruku (ako je čiča dobre volje!), na neki vrlo neodređen opis: "žuto je, a kao i nije žuto, nego nešto onako-i jest i nije".

Kako je na ovome našem šarenom svijetu većina stvorenja i predmeta obojena "i jest i nije" bojom, to je s mojim djedom oko toga uvijek dolazilo do nesporazuma i neprilika. U jedno od najprijetnijih doba godine, skoro preko noći, rascvetao bi se u baštici kraj naše kuće crni sljez i ljupko prosinuo iza kopljaste pocrnjele ograde. On je u mirna sunčana jutra zračio tako povjerljivo i umiljato da to nije moglo izmaći čak ni djedovu oku i on bi udobrovoljeno gundjao majući se po dvorištu:

-Pazider ga, sva se bašta modri kao čivit. Ono, istina, na sljezovu cvijetu jedva da je negdje i bilo tragova modre boje, ali ako je djed kazao da je modra, onda ima da bude modra i kvit. Isto se tako moglo desiti da neke godine djed rekne za tu istu baštu da se crveni, i onda za tu godinu tako i važi: sljez mora ostati crven.

Djedov rođak Sava Damjanović, negdašnji kradljivac sitne stoke, a pod starost ispičutura i pričalica, i nenamjerno je znao da najedi mog dobrog djeda. Dok djed priča, on ti ga istom začudjeno prekine:

-Otkud lisica crvena, kad je žuta!

-Hm, žuta?

-beči se djed. -Žut je tvoj nos. Sava zabrinuto pipne svoj ružičasti baburast nos i vreći:

-Crvena! Ta sve nacije odavde do Bihaća znaju da je žuta, a ti Savin svijet prostire se do Bihaća, jer je čiča nekoliko puta tamo ležao u apsu, ali čak ni ti prostori ne mogu da razuvjere mog djeda.

-Hm, Bihaća! I drugi su ljudi ležali u bihaćkoj 'Kuli' pa ne vele da je lisica žuta. Bolje ti je pij tu moju rakiju i ćuti, ne kviri mi unučadi. A unučad, nas troje, nabili se u čošak blizu staraca i čekamo kad će Sava započeti sa svojim lopovskim doživljajima. Prepirka o bojama baš nas nimalo ne interesuje, lisica je lisica pa ma kakve farbe bila.

Zbog djedove tvrdoglavosti u pogledu boja i ja sam, već na prvom koraku od kuće, upao u nepriliku. Bilo je to u prvom razredu osnovne škole. Negdje sredinom godine učiteljica nam je pričala o vuku, te živi ovako, te hrani se onako, dok će ti odjednom upitati:

-Djeco, ko zna kakve je boje vuk? Ja prvi digoh ruku.

-Evo ga, Branko će nam kazati.

-Vuk je zelen!-okidoh ja ponosito. Učiteljica se trže i začudjeno nadiže obrve.

-Bog s tobom, dijete, gdje si to čuo?

-Kaže moj djed-odvalih ja samouvereno.

-Nije tačno, vuk nije zelen.

-Jeste, zelen je!-neočekivano se uzjogunih ja kao pravi unuk čestitog djeda Rade. Učiteljica mi pridje sasvim blizu, ljutito uzriki u moje lice i povuče me za uvo.

-Kaži ti svome mudrom djedu da to nije istina. Vuk je siv. Siv, zapamti. Skoro plaćući otklipsao sam toga dana kući i šmrcajući ispričao djedu sve što se u školi dogodilo. Ni slutio nisam kakva će se bura oko toga podići. Šta! Pred čitavim razredom njegovog unuka, miljenca, tegliti za uši, a uvaženu starinu posprdno nazvati mudrim, bolje rečeno budalom! Dotle li smo došli? I još reći da vuk nije zelen već nekakav ... hm! E, to ne može tek tako proći. Sjutradan, pušuci poput guska, djed je doperjao zajedno sa mnom u školsko dvorište i pred svom dječurlijom razgalamio se na učiteljicu:

-A je li ti, šiškavico, ovakva i onakva, ti mi bolje od mene znaš kakav je vuk, a! Nije zelen? Pazi ti nje! Ja se s vucima rodio i odrastao, čitavog vijeka s njima muku mučim, a ona ti tu ... Po turu bi tebe trebalo ovim štapom pa da se jednom naučiš pameti. Izvika se djed, rasplaka se učiteljica, a i mi, djaci, od svega toga uhvatismo neku vajdu: toga dana nije bilo nastave. Već sljedećeg jutra djeda otjeraše žandari. Odsjedi starina sedam dana u sreskoj "buvari", a kad se vrati, ublijedio i mučaljiv, on mi naveče poprijeti prstom.

-A ti, jezičko, nek te ja još jednom čujem da blejiš kakav je ko pa ću ti ja pokazati. Vuk je zelen, heh! Šta te se tiče kakav je vuk.

-Pa kad me je ona pitala.

-Pitala te, hm! Imao si da ćutiš pa kvit. Sljedećeg proljeća, bujnog i kišovito, sljez u našoj bašti rascvjeta se kao nikada dotad, ali starina kao da ga ni zapazio nije. Nisu tu pomagali ni sva trtljanja neumornog rodjaka Save, djed je bio slijep i za boje i za sve cvijeće ovoga svijeta. Tuga da te uhvati.

Minulo je od tih neveselih dana već skoro pola vijeka, djeda odavna nema na ovome svijetu, a ja još ni danas posigurno ne znam kakve je boje sljez. Znam samo da u proljeće iza naše potamnjele baštenske ograde prosine nešto ljupko, prozračno i svijetlo pa ti se prosto plače, iako ne znaš ni šta te boli ni šta si izgubio.

BAŠTA SJEZOVE BOJE, Svejetlost: Sarajevo, 1999

The preceding text is copyright of the author and/or translator and is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License.